

MORGENDIENST

zondag 4 augustus 2024, 11^e zondag na Pinksteren
Protestantse Kerk, Nieuw-Buinen
voorganger: ds. Marien Grashoff

Welkom & mededelingen

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aanvangslied : *Psalm 68: 9*

Stil gebed

Groet

Gebed voor de wereld

...en bidden wij allen tezamen:
HEER, ONTFERM U!

Glorialied : *Lied 216*

DIENST VAN HET WOORD

Gebed bij de opening van de Schrift

Ruimte voor de kinderen

Lezing uit het Oude Testament : Genesis 24,42-46

Zingen : *Lied 283: 1, 2, 4*

Lezing uit het Nieuwe Testament : Johannes 4,1-24

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,
voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Zingen : *Lied 538: 1, 2*

Preek

Niets is wat het lijkt. Tenminste, als het gaat over de dingen die er werkelijk toe doen. Een bron is niet gewoon de voorloper van ons waterleidingsstelsel. Niet in bijbelverhalen. In de bijbel is heel vaak niets wat het lijkt.

De bron waar Eliëzer aankomt, op zoek naar een vrouw voor Isaäk, de zoon van zijn meester Abraham, is meer dan een plek waar reizigers elkaar toevallig ontmoeten. Wellicht is het verhaal iets mooier verteld dan de werkelijkheid was, maar het is bijzonder dat uitgerekend Rebekka bij de bron komt terwijl Abrahams knecht er zit en dat er precies gebeurt wat hij hoopt. Wij zouden zeggen: 'de klik was er meteen'. En inderdaad wordt Rebekka Isaäks vrouw.

Eliëzer ziet daar bijzondere leiding in. Wij zouden wellicht eerder aan gelukkig toeval denken. Maar op de keper beschouwd kon dat wel eens niet zo erg verschillen. Dingen gebeuren soms net iets te toevallig om toevallig te zijn. Maar, zoals gezegd: dat zie je niet vanzelf. Dan moeten

we beter kijken en met andere ogen. De bijbel leert ons anders te kijken naar de werkelijkheid.

-

Ook Jezus komt bij een bron. Niet zomaar een plek, maar de bron die volgens de traditie door Jakob aan zijn zoon Jozef was gegeven. Jozef – de aardsdromer die de werkelijkheid compleet anders zag dan al zijn broers. Toch blijken aan het eind van het verhaal al die dromen toch meer waarheid in zich te hebben dan alle slinkse en berekenende plannen van de broers.

In Jezus' dagen lag die Jakobsbron in Samaria. De Samaritanen waren afstammelingen van de Joden die niet in ballingschap waren meegevoerd naar Babylon. Zij hielden zich aan een eigen versie van de Torah, de vijf boeken van Mozes. Samaritaan betekent dan ook 'bewaarder van de Wet'.

Maar door de teruggekeerde ballingen in Jeruzalem, de Judeeërs, werden zij niet beschouwd als echte Joden. Later zouden Samaritanen bloedig onderdrukt worden door de christelijke Byzantijnse keizer en nog weer later gedwongen tot de islam over te gaan door de Ottomaanse heerser.¹ Maar een kleine groep Samaritanen woont vandaag nog steeds in Israël en zij bidden ook nog steeds op de berg Gerizim, zoals wij in het evangelie lezen. Desalniettemin, Jezus begaf zich daar en toen toch in verdacht gebied. En de vrouw herinnert hem er meteen aan: *Hoe kunt u, als Jood, mij om drinken vragen?*

En dan ontspint zich een gesprek waarin niets is wat het op het eerste gezicht lijkt. De bron wordt een plek waar Jezus en de vrouw teruggaan naar hun eigen bron: het Woord van God dat leeft en waaruit zij beiden leven. Of de Samaritanen nu wel of niet de Torah op de juiste wijze vereren, of dat de Judeeërs het gelijk aan hun zijde hebben, doet er even niet toe. Samen met de vrouw zoekt Jezus naar wat waar is en wat niet.

-

Wat is water? Water is leven. Wanneer astronomen op een verre planeet of maan sporen vinden van water, worden ze meteen enthousiast. Dat nieuws gaat onmiddellijk de wereld rond. Want waar water is, kan leven zijn. Wie ooit in de woestijn heeft gestaan bij de Dode Zee, heeft gezien en gevoeld hoe onmisbaar water is.

De Samaritaanse vrouw sjouwt iedere dag trouw met haar kruik naar de bron. Ze heeft dat water nodig, want zonder kan ze niet leven. Maar ze komt wel op een merkwaardig uur: het heetst van de dag. Waarom?

Jezus haakt aan bij wat de vrouw kent: water. Maar hij geeft er meteen een andere draai aan:

¹ De Derde Samaritaanse Opstand in 529 werd in bloed gesmoord, wat feitelijk neerkwam op genocide. Onder de daarop volgende moslim-heerschappij werden Samaritanen erkend als 'mensen van het boek', maar wel, net als Joden, als tweederangs burgers ('*dimmi*'). Hetzelfde gold voor de periode van de kruistochten en de daarbij behorende koninkrijkes. In de 17^e eeuw dwongen de Ottomaanse heersers vele Samaritanen tot overgang naar de islam. De Samaritaanse gemeenschap bestaat tegenwoordig nog slechts uit een paar honderd mensen, verdeeld over vier families (Cohen, Tsedakah, Danfi en Marhib). De gemeenschap wordt geleid door een hogepriester. Met name in Nabloes wonen er nogal wat Palestijnse families die afstammen van onder dwang tot de islam bekeerde Samaritanen.

levend water. De vrouw reageert vanuit wat ze zien kan: voor haar is 'levend water' gewoon 'echt water', H₂O zonder ziektekiemen of vervuiling. Als deze man haar kan verlossen van dat dagelijkse gesjouw met een kruik...

Maar Jezus geeft opnieuw een andere draai aan het gesprek: 'Haal je man eens op.' Dat is raar, want water halen is vrouwenwerk daar in Samaria. Maar dat de vrouw deze taak verricht op een onzalig heet tijdstip, verradt dat er in haar leven iets is dat het leven zelf in de weg zit. Ze heeft iets te verbergen en dat blokkeert voor haar het echte leven, leven met anderen samen. Haar gesjouw in de hitte is een beeld voor de last waarmee ze moet leven.

En nu, hier bij de bron, in de middaghitte, durft ze ineens de waarheid hardop te zeggen. De last valt van haar schouders. Want ze wordt niet nagewezen, niet veroordeeld door Jezus. Hij helpt haar opnieuw te beginnen door het verleden achter te laten. Dat is een religieuze ervaring, want ze wordt boven zichzelf uitgetild.

Daarom begint de vrouw ook direct over religieuze zaken, over wat Samaritanen en Joden verbindt maar vooral scheidt. En ook daar geeft Jezus een andere draai aan. Want wie *in geest en in waarheid* bidden hebben die uiterlijke zaken niet meer nodig. Niet waar je bidt, of volgens welke liturgie, maar *hoe* – dat telt. Geest en waarheid, daar komt het op aan.

Het eeuwige leven dat Jezus de vrouw schenkt klatert als helder water. Het ruimt de blokkades in haar gewone leven op, laat het verleden rusten en opent haar toekomst. Ze voelt dat leven door zich heen stromen. Haar kruik laat ze staan, want dat 'echte water' is ineens niet meer zo belangrijk.

-

Dàt is dus water: vergeving, omkeer, nieuw leven, opstanding. Een religieuze ervaring die je terugbrengt bij de diepste bron van je eigen leven: God. Jezus geeft het de vrouw om niet.

De vrouw heeft in het verhaal geen naam. Dat betekent dat wij allemaal onze eigen naam mogen invullen. Wat zij daar leert bij de Jakobsbron, leren wij met haar mee.

De boodschap van vergeving en eeuwig leven is het hart van wat de Kerk te doen staat. Maar te vaak sluit zij dat veilig op in haar eigen leer of ritueel. Alsof zij zou kunnen beschikken over die bron van vernieuwd leven. Iedere kerk mag het op haar eigen wijze doen, maar geen heeft de waarheid exclusief in pacht. Jezus steekt letterlijk en figuurlijk grenzen over daar bij die Jakobsbron. Hij praat met een Samaritaanse, een vrouw nog wel, en hij wijst haar niet terecht, maar hij bevrijdt haar van haar ballast.

Laat de Kerk – wereldwijd, landelijk, plaatselijk – *dat* vooral doen: mensen bevrijden en helpen opnieuw vanuit hun diepste bron te leven. Leven vanuit God, opdat het dagelijks leven een spiegel mag zijn van Gods eeuwigheid. Of ze dat nu rechtsom doet met katholieke rituelen, of linksom met protestantse preken, danwel door het midden met anglicaanse gematigdheid – dat doet er minder toe.

En die Kerk zijn wijzelf. Theologen, predikanten en priesters mogen helpen, maar wij moeten

het zèlf doen. En dat kunnen we ook best. Want die bron van geest en waarheid hebben we allemaal in ons eigen hart. Als we maar, net als Jezus, ànders durven kijken.

Amen.

Zingen : *Lied* 655: 1, 2, 3

DIENST VAN HET ANTWOORD

Kaars voor de zieken

Gebeden

Onze Vader

Collecte

Slotlied : *Lied* 416: 1, 2, 4

Zegen